

Dr Jacek Kriegseisen (1965–2021) *in memoriam*

15 lipca 2021 roku zmarł nagle dr Jacek Kriegseisen, znakomity historyk sztuki i muzealnik, od wielu lat pracownik Zakładu Historii Sztuki Nowożytnego Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego, a wcześniej także wicedyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku. Dr Kriegseisen, absolwent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, znany był jako wybitny badacz nowożytnego rzemiosła artystycznego, zwłaszcza złotnictwa, a także rzeźby i malarstwa Środkowej Europy, przede wszystkim dzięki pracom poświęconym sztuce Pomorza Gdańskiego i historycznych Prus Książęcych. Jego obroniony w 2006 roku w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego doktorat, poświęcony nowożytnemu złotnictwu elbląskiemu, stał się podstawą szeregu artykułów otwierających nowe perspektywy badawcze.

W jego dorobku naukowym znalazły się również niezwykle ważne publikacje dotyczące dawnego Księstwa Pomorskiego, w tym przede wszystkim jego wschodniej części. Należą do nich dwie fundamentalne publikacje książkowe, poświęcone nowożytnemu rzemiosłu artystycznemu Słupska. Pierwsza z nich – *Słupskie bursztynnictwo. Wyroby słupskiego cechu bursztynniczego od XVI do początku XX wieku* (Kriegseisen 2002) – jest pierwszym tak kompleksowym i systematycznym opracowaniem tej unikatowej gałęzi rzemiosła artystycznego w Słupsku, specyficznej dla południowego pobrzeża Bałtyku. Druga – *Złotnictwo słupskie od początku XVI do 1945 roku* (Kriegseisen 2005) – stanowi niezmiernie interesującą próbę pokazania charakteru i dynamiki rozwoju złotnictwa stosunkowo niewielkiego ośrodka, który jednak kilkakrotnie był miastem rezydencjonalnym dworu, przede wszystkim za czasów Eryka II w XV wieku, a następnie – w stuleciach XVI i XVII – siedzibą wdową Erdmuty Brandenburskiej i Anny Croy, a potem także miejscem pobytu Ernesta Bogusława Croya. Dr Kriegseisen był też autorem szeregu artykułów poświęconych poszczególnym zabytkom czy grupom zabytków z terenów dawnego księstwa pomorskiego. Należą do nich m.in. wnikliwe studia dotyczące mauzoleum rodu Podewilsów w Kragu (Kriegseisen 2008), epitafiów rodziny Platen w Rarfinie (Kriegseisen 2015) czy nagrobka Anny Croy w dawnym kościele zamkowym (obecnie pod wezwaniem św. Jacka) w Słupsku (Kriegseisen 2000).

W publikacjach dotyczących sztuki z terenu dawnego księstwa pomorskiego ujawniają się specyficzne cechy warsztatu naukowego Jacka Kriegseisena. Był on bowiem bardzo wszechstronnym badaczem, kładącym nacisk

na interdyscyplinarność pacy naukowej. Dzięki temu dzieła sztuki ujmował w szerokim kontekście historycznym i kulturowym, dostrzegając złożoność związanych z nimi zjawisk.

Nie sposób nie zauważyć jeszcze jednej ważnej dla badań nad sztuką i historią Pomorza cechy dr. Kriegseisena. Jako wykładowca ceniony przez studentów za głęboką wiedzę, a zarazem łatwość jej przekazywania dbał o to, by zachodniopomorska tematyka często pojawiała się na jego zajęciach. Zachęcał też studentów do lektury prac naukowych poświęconych Pomorzemu Zachodniemu, śledząc ją uważnie, czego dowodem były pisane przez niego recenzje (Kriegseisen 2013; 2015), przede wszystkim jednak zawsze dzieląc się wiedzą i dokonanymi spostrzeżeniami. Jego inteligencja połączona z humorem i otwartość czyniły zeń wspaniałego partnera do dyskusji, stanowiących przecież esencję naukowego życia.

Przywoływane prace dr. Jacka Kriegseisena

- Kriegseisen J. 2000. Epitafium Anny księżnej Croy und Arschott w dawnym kościele zamkowym w Słupsku: datowanie i program treściowo-artystyczny. *Barok: historia, literatura, sztuka* 2000/1, 165–180.
- Kriegseisen J. 2002. *Słupskie bursztynnictwo. Wyroby słupskiego cechu bursztynniczego od XVI do początku XX wieku*. Słupsk.
- Kriegseisen J. 2005. *Złotnictwo słupskie od początku XVI do 1945 roku*. Słupsk.
- Kriegseisen J. 2008. Mauzoleum rodziny von Podewils w Kragu i jego wyposażenie. *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo* 35, 89–113.
- Kriegseisen J. 2013. Rec. „Złoty wiek Pomorza. Sztuka na dworze książąt pomorskich w XVI i XVII wieku” – wystawa stała w Muzeum Narodowym w Szczecinie. *Biuletyn Historii Sztuki* 75/2, 341–344.
- Kriegseisen J. 2015. Rec. Marcin Majewski (red.), W czasach, gdy Stargard był stolicą... O kuflu monetowym małżonków von Lockstädt w zbiorach Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 63/2, 364–367.
- Kriegseisen J. 2016. Die Steinepitaphien der Familie von Platen in der Dorfkirche von Rarfin (Rarwino) in Hinterpommern. W: C. Badstübner-Kizik, E. Kizik (red.), *Entdecken – Erforschen – Bewahren. Beiträge zur Kunstgeschichte und Denkmalpflege. Festgabe für Sibylle Badstübner-Gröger zum 12. Oktober 2015*. Berlin, 89–98.